

DOI <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2021-25-1-12-21>

УДК 373.3/5.015.31:[355.01:172.15] (477)

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0003-2230-6644>

Дмитро Бінецький,

кандидат педагогічних наук,

Інститут проблем виховання НАПН України,

м. Київ

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-8756-8218>

Наталія Касіч,

кандидат педагогічних наук,

Інститут проблем виховання НАПН України,

м. Київ

СТАН ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ПІДЛІТКІВ У ПРОЦЕСІ СПОРТИВНО-ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Анотація. Статтю присвячено актуальній проблемі військово-патріотичного виховання молодших підлітків у процесі спортивно-ігрової діяльності з метою використання виховного потенціалу військово-спортивних ігор в освітньо-виховному процесі на уроках фізичної культури та у позашкільній діяльності закладів загальної середньої освіти.

На основі аналізу психологічної, соціологічної та педагогічної літератури, а також сучасних концепцій, програм, узагальнення та систематизації передового педагогічного досвіду було визначено сутність поняття «військово-патріотичне виховання молодших підлітків в процесі спортивно-ігрової діяльності» як цілеспрямовану діяльність, що передбачає впровадження форм та методів військово-патріотичного виховання, які використовуються у військово-спортивних іграх для здійснення ефективних виховних впливів на молодших підлітків з метою формування патріотичної свідомості, любові до Батьківщини, готовності до її захисту.

За допомогою критеріїв (когнітивного, емоційно-ціннісного, мотиваційного, діяльнісно-практичного) та діагностувальних методів (бесіди, анкетування та тестування молодших підлітків) було виявлено високий, середній та низький рівні військово-патріотичної вихованості молодших підлітків.

Порівняння отриманих результатів з науковими доробками, які торкаються певних аспектів військово-патріотичного виховання молодших підлітків у процесі військово-спортивних ігор, виявило, що презентоване дослідження підтверджує та розширює результати наукових розвідок, зазначених у статті.

Наукова новизна досліджуваної проблеми полягає в тому, що вперше досліджується проблема військово-патріотичного виховання молодших підлітків у процесі спортивно-ігрової діяльності.

Практичне значення статті полягає в тому, що її матеріали можуть використовуватися в освітньо-виховному процесі на уроках фізичної культури та у позашкільній діяльності, підготовці керівників військово-спортивних ігор, гуртків та секцій з військово-прикладних видів спорту.

Ключові слова: військово-патріотичне виховання, молодші підлітки, спортивно-ігрова діяльність, військово-спортивні ігри, форми, методи, критерії, показники, рівні, освітньо-виховний процес, потенціал.

© Дмитро Бінецький, Наталія Касіч, 2021

Вступ. На сучасному етапі розвитку незалежної Української держави актуальність проблеми військово-патріотичного виховання підрастаючого покоління не викликає сумнівів. Внутрішні політичні та соціальні суперечності в українському суспільстві, ідейно-світоглядна конфронтація, що склалася внаслідок військової та інформаційної агресії з боку Російської Федерації проти України потребує виховання громадянина-патріота, готового зі зброєю в руках боронити свою країну.

Аналіз наукових робіт англomовних країн [14, 15] показав, що в концепції безпеки альянсу НАТО відсутнє поняття «військово-патріотичне виховання». У концепції безпеки альянсу поняття «військово-патріотичне виховання» вживається в контексті колективного захисту інтересів країн членів альянсу НАТО. Отже, в цих країнах відсутні дослідження, що присвячені проблемі військово-патріотичного виховання.

Проблема військово-патріотичного виховання підрастаючого покоління протягом останнього десятиліття досліджувалася вітчизняними вченими в різних аспектах: історія, теорія та методика військового виховання (Ягупов В.) [13]; виховання старшокласників на військово-козацьких традиціях у процесі допризовної підготовки (Кириченко О.) [5]; історичний досвід та традиції виховання патріотизму учнівської молоді в умовах військового ліцею (Мотика С.) [12]; формування військово-патріотичної готовності учнівської молоді до захисту Вітчизни (Мисак Б.) [10]; форми та методи роботи з фізичного і військово-патріотичного виховання молоді (Бака М., Корж В.) [2]; концептуальні засади військово-патріотичного виховання молоді (Остапенко О., Зубалій М., Шаповалов Б.) [8] та інші.

Отже, проблема військово-патріотичного виховання молодших підлітків в процесі спортивно-ігрової діяльності є актуальною як в теоретичному, так і практичному плані та потребує діагностики сучасного стану військово-патріотичного виховання молодших підлітків у процесі спортивно-ігрової діяльності в закладах загальної середньої освіти.

Мета та завдання. Метою дослідження є визначення стану військово-патріотичного виховання молодших підлітків у процесі спортивно-ігрової діяльності в закладах загальної середньої освіти на підставі здійснення аналізу даних, отриманих в результаті емпіричного дослідження, що стане основою для підготовки методичних порад керівникам військово-спортивних ігор, тренерам з військово-прикладних видів спорту для підвищення ефективності військово-патріотичного виховання молодших підлітків у процесі спортивних-ігрової діяльності в закладах загальної середньої освіти.

Відповідно до мети вирішувалися такі завдання дослідження: уточнення сутності

поняття «військово-патріотичне виховання молодших підлітків у процесі спортивно-ігрової діяльності»; вивчення сучасного стану військово-патріотичного виховання молодших підлітків у процесі спортивно-ігрової діяльності; визначення та обґрунтування критеріїв, показників та рівнів військово-патріотичної вихованості молодших підлітків у процесі спортивно-ігрової діяльності.

Методи дослідження. У дослідженні застосовувалися теоретичні (аналіз, синтез, порівняння, класифікація, систематизація, узагальнення) та емпіричні (педагогічне спостереження, бесіда, анкетування старшокласників) методи. Педагогічний експеримент проводився в закладах загальної середньої освіти Житомирської, Запорізької, Київської, Одеської областей та м. Києва. Опитуванням було охоплено 243 учні 5–6-х класів.

Результати дослідження. Нами визначено ключове поняття «військово-патріотичне виховання молодших підлітків у процесі спортивно-ігрової діяльності» як цілеспрямована діяльність, що передбачає впровадження форм та методів військово-патріотичного виховання, які використовуються у військово-спортивних іграх для здійснення ефективних виховних впливів на молодших підлітків з метою формування патріотичної свідомості, любові до Батьківщини, готовності до її захисту.

Вивчення теоретичних аспектів проблеми військово-патріотичне виховання молодших підлітків у процесі спортивно-ігрової діяльності дозволило нам визначити компоненти, критерії та показники, схарактеризувати рівні військово-патріотичної вихованості в учнів 5–6-х класів.

Ми вважаємо, що військово-патріотична вихованість молодших підлітків має когнітивний, емоційно-ціннісний, мотиваційний, діяльнісно-практичний компоненти.

На основі чотирьохетапної процесуальної схеми сходження підростаючої особистості, розробленої академіком І. Бехом [1], узагальнюючи напрацювання вчених і практиків з проблеми військово-патріотичного виховання молодших підлітків у процесі спортивно-ігрової діяльності й означених структурних компонентів військово-патріотичного виховання особистості, нами було визначено критерії та показники військово-патріотичної вихованості молодших підлітків у процесі спортивно-ігрової діяльності, а саме: *когнітивний критерій* – усвідомлення учнями цінності поняття «військово-патріотичне виховання» як важливої складової життєдіяльності особистості, розуміння учнем змісту історії й традицій рідної школи, місцевості, історії України, ролі війська у відстоюванні ідеалів свободи та державності України; обізнаність із формами військово-патріотичної роботи (спортивні,

військово-патріотичні ігри, змагання з військово-прикладних видів спорту); *емоційно-ціннісний критерій* – інтерес до традицій та історії Збройних Сил України, історії України, позитивне ставлення до різних форм позакласної роботи з військово-патріотичного виховання (змагання, військово-патріотичні спортивні ігри «Хортинг-Патріот», «Сокіл» («Джура»)); прагнення до самовдосконалення в процесі військово-оборонної діяльності; *мотиваційний критерій* (компонент довільного імпульсу) – готовність до військової служби та захисту України як морально-етична мотивація особистості до виконання військового обов'язку; прагнення до самовдосконалення у процесі діяльності, спрямованої на підготовку до військової служби та захисту України; вольове прагнення брати участь у різних формах діяльності, спрямованої на підготовку до військової служби та захисту України; *діяльнісно-практичний критерій* – активність у вивченні історії і традицій Збройних Сил України, історії України, виявленні поважного ставлення до ветеранів Другої світової війни, людей похилого віку, учасників ООС (АТО), дітей війни, національних символів України; активність у змаганнях з військово-прикладних та військово-патріотичних спортивних іграх.

Усвідомлення молодшими підлітками цінності поняття «військово-патріотичне виховання» як важливої складової життєдіяльності особистості, з'ясувалося за допомогою пілотажних бесід, а саме: «Чи важливо для молодої людини визначити стратегію життя служіння своєму військові, народові, державі своїй Батьківщині? «Що означає поняття «військово-патріотичне виховання»?», «Які складові військово-патріотичного виховання?»; «Які форми військово-патріотичного виховання?» «Що означає поняття «готовність до захисту України»?; «Який вплив на військово-патріотичне виховання молодших підлітків мають військово-патріотичні ігри»?; «Чи важливо займатися військово-прикладними видами спорту заради готовності до служби в Армії?».

Анкетування показало, що ступінь усвідомлення молодшими підлітками цінності поняття «військово-патріотичного виховання» як важливої складової життєдіяльності особистості, є таким: високий рівень продемонстрували 12,9 % (5 кл.); 12,8 % (6 кл.); середній рівень – 21,0 % (5 кл.); 20,0 % (6 кл.); низький рівень – 66,1 % (5 кл.); 67,2 % (6 кл.).

Опитування молодших підлітків щодо їхнього ставлення до військово-спортивних ігор засвідчило, що молодші підлітки надають перевагу таким військово-спортивним іграм, як: «Сокіл» («Джура») та «Хортинг-Патріот» (35,5 %; 23,8 %) (табл. 1).

Таблиця 1

Ставлення молодших підлітків до військово-спортивних ігор

№ п/п	Військово-спортивні ігри	Молодші підлітки
1.	Національна скаутська організація «Пласт»	12,0 %
2.	Національна дитячо-юнацька військово-спортивна гра «Хортинг–Патріот».	23,8 %
3.	Всеукраїнська дитячо-юнацька військово-патріотична гра «Сокіл» («Джура»).	35,5%
4.	Всеукраїнський фізкультурно-патріотичний фестиваль школярів України «Козацький гарт»	19,7 %
5.	Всеукраїнські дитячі спортивні ігри «Старти надій».	5,0 %
5.	Інші військово-спортивні ігри	4,0 %

З метою виявлення чинників активізації військово-патріотичного виховання учнів 5–6-х класів на заняттях військово-спортивними іграми було проведено опитування молодших підлітків, у ході якого молодшим підліткам запропоновано відповісти на запитання «Які військово-спортивні ігри найбільше впливають на ваше військово-патріотичне виховання» (табл. 2).

Таблиця 2

Розподіл відповідей учнів 5–6 класів на запитання «Які військово-спортивні ігри найбільше впливають на ваше військово-патріотичне виховання?»

№ п/п	Військово-спортивні ігри	Молодші підлітки
1.	Національна скаутська організація „Пласт“	11,9 %
2.	Національна дитячо-юнацька військово-спортивна гра «Хортинг–Патріот».	35,3%
3.	Всеукраїнська дитячо-юнацька військово-патріотична гра «Сокіл» («Джура»).	24,0 %
4.	Всеукраїнський фізкультурно-патріотичний фестиваль школярів України «Козацький гарт»	19,8 %
5.	Всеукраїнські дитячі спортивні ігри «Старти надій».	9,0 %

За результатами аналізу опитування учнів 5–6-х класів було встановлено, що Національна дитячо-юнацька військово-спортивна гра «Хортинг–Патріот» і Всеукраїнська дитячо-юнацька військово-патріотична гра «Сокіл» («Джура») мали найбільший військово-патріотичний виховний вплив серед молодших підлітків у порівнянні з іншими військово-спортивними іграми (35,3 %; 24,0 %).

Результати анкетування молодших підлітків щодо військово-патріотичної вихованості подано в таблиці 3.

Таблиця 3

**Кількісні показники військово-патріотичної вихованості
в учнів 5–6-х класів, у %**

Рівні	учні 5 класів		учні 6 класів	
	осіб	%	осіб	%
Високий	14	14,9	15	15,5
Середній	24	26,0	29	27,9
Низький	55	59,1	53	56,6

Отже, результати проведеного констатувального етапу дослідження дали змогу умовно визначити три групи учнів 5–6-х класів закладів загальної середньої освіти за показниками військово-патріотичної вихованості в процесі занять військово-спортивними іграми: низький, середній і високий.

Першу групу цього рівня склали молодші підлітки з низьким рівнем військово-патріотичної вихованості. Учні цієї групи не усвідомлюють зміст військово-патріотичної вихованості як важливої складової життєдіяльності людини; не мають знань та розуміння щодо історії українського війська, його ролі у відстоюванні ідеалів свободи, державності, незалежності та територіальної цілісності України. Учні 5–6-х класів цього рівня не виявляють інтерес до діяльності, спрямованої на підготовку до військової служби та захисту України; не проявляють морально-етичної мотивації щодо виконання військового обов'язку; не прагнуть до самовдосконалення в процесі занять військово-спортивними іграми.

До другої групи належать молодші підлітки із середнім рівнем військово-патріотичної вихованості. Ці учні недостатньо усвідомлюють зміст військово-патріотичного виховання як важливої складової життєдіяльності людини; мають посередні знання щодо історії українського війська, розуміння його ролі у відстоюванні ідеалів свободи, державності, незалежності та територіальної цілісності України. Молодші підлітки цього рівня виявляють не завжди стійкий інтерес до занять військово-спортивними іграми.

Молодші підлітки із середнім рівнем військово-патріотичної вихованості не виявляють стійкого прагнення до самовдосконалення в процесі занять військово-спортивними іграми; не завжди проявляють вольове зусилля (прагнення) брати участь у різних формах діяльності, спрямованої на підготовку до змагань з військово-спортивних ігор.

Третю групу склали молодші підлітки з високим рівнем військово-патріотичної вихованості. Учні цієї групи усвідомлюють військово-патріотичну вихованість як важливу складову життєдіяльності людини; мають високі знання щодо історії українського війська,

розуміння його ролі у відстоюванні ідеалів свободи, державності, незалежності та територіальної цілісності України. Учні 5–6-х класів цього рівня виявляють інтерес до діяльності, спрямованої на підготовку до змагань з військово-спортивних ігор та проявляють вольове прагнення брати участь у підготовці до змагань з військово-спортивних ігор.

Обговорення. Отримані в ході дослідження результати базуються: на концептуальних засадах національно-патріотичного виховання (І. Бех) [1]; на положеннях чотирьохкомпонентної схеми сходження підростаючої особистості, яка розроблена академіком І. Бехом [1]; на концептуальних засадах військово-патріотичного виховання молоді (О. Остапенко, М. Зубалій, Б. Шаповалов) [8].

Результати нашого дослідження підтверджуються працями Г. Коломоєць, А. Ребрини, В. Деревянко [7], в яких розглянуто виховні можливості військово-спортивних ігор у процесі патріотичного виховання підлітків у закладах загальної середньої освіти. Отримані нами результати щодо військово-патріотичного виховання суголосні з результатами попередніх досліджень наших колег. Так, у 2016 р. за результатами досліджень наших колег-науковців М. Зубалія, В. Івашковського, О. Остапенка, М. Тимчика, Б. Шаповалова, З. Діхтяренко [4, с. 31] високий рівень військово-патріотичної вихованості продемонстрували 13,3 % молодших підлітків, середній рівень військово-патріотичної вихованості мали 25,4 % молодших підлітків; низький рівень військово-патріотичної вихованості – 61,3 % молодших підлітків; У 2021 р. за результатами нашого дослідження високий рівень військово-патріотичної вихованості продемонстрували 14,9 % молодших підлітків, середній рівень військово-патріотичної вихованості мали 26,0 % молодших підлітків, низький рівень військово-патріотичної вихованості – 59,1 % молодших підлітків.

Ми переконалися у ваговому впливі військово-патріотичних ігор на військово-патріотичне виховання молодших підлітків, на чому наголошують Г. Коломоєць, А. Ребрини, В. Деревянко [7], акцентуючи увагу на використанні військово-спортивних ігор «Хортинг-Патріот» і «Сокіл» («Джура») в освітньо-виховному процесі закладів загальної середньої освіти для підвищення ефективності військово-патріотичного виховання молодших підлітків. Схожі результати також висвітлено в наукових роботах М. Зубалія, В. Івашковського, О. Остапенка, М. Тимчика, Б. Шаповалова [4; 8].

Висновки. На основі аналізу вітчизняних і зарубіжних досліджень з проблеми військово-патріотичного виховання, узагальнення та систематизації емпіричних даних з

проблеми дослідження було визначено сутність поняття «військово-патріотичне виховання молодших підлітків в процесі спортивно-ігрової діяльності» як цілеспрямована діяльність, що передбачає впровадження форм та методів військово-патріотичного виховання, що використовуються у військово-спортивних іграх для здійснення ефективних виховних впливів на молодших підлітків з метою формування патріотичної свідомості, любові до Батьківщини, готовності до її захисту.

За допомогою критеріїв виявлено високий, середній і низький рівні військово-патріотичного виховання молодших підлітків у процесі спортивно-ігрової діяльності.

Оскільки в процесі дослідження було встановлено, що молодші підлітки надають перевагу Національній дитячо-юнацькій військово-спортивній грі «Хортинг–Патріот» (23,8 %), Всеукраїнській дитячо-юнацькій військово-патріотична гра «Сокіл» («Джура») (35,5%), ми вважаємо, що позакласна робота з військово-патріотичного виховання у закладах загальної середньої освіти має бути спрямована на залучення учнів 5 – 6 класів до означених ігор.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Особистість у просторі духовного розвитку: навч. посіб. К.: Академвидав, 2012. 254 с.
2. Бака М. М., Корж В. П. Фізичне і військово-патріотичне виховання молоді: навч.-метод. посіб. Київ. Пошук.-вид. агентство «Книга пам'яті України». 2004. 463 с.
3. Бінецький О. Д., Остапенко О. І., Касіч Н. П. Військово-патріотичне виховання учнів закладів загальної-середньої освіти в умовах інформаційної війни. Матеріали ІХ Міжнародна науково-практична конференція «Actual trends of modern scientific research», яка відбулася 11-13 квітня 2021 р. в м. Мюнхен, Німеччина. С. 279-285.
4. Військово-патріотичне виховання учнів у позакласній роботі : посіб. / уклад. М. Зубалій, В. Івашковський, О. Остапенко, М. Тимчик, Б. Шаповалов, З. Діхтяренко, І. Білоцерківець. Київ: ПАЛИВОДА А. В., 2016. 232 с.
5. Кириченко О. Виховання старшокласників на військово-козацьких традиціях у процесі допризовної підготовки. Автореф. дис. канд. пед. наук. Херсон, 2006. 20 с.
6. Коломоєць Г. А., Патріотичне виховання старших підлітків у процесі військово-спортивних ігор: дис. ... канд. пед наук:13.00.07. Київ, 2021. 211 с.
7. Коломоєць Г. А., Ребрина А. А., Деревянко В. В. Навчальна програму факультативу, курсу за вибором, гуртка «Патріотичні військово–спортивні ігри». Київ. 2015. 212 с.
8. Концептуальні засади реформування військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді України / М. Д. Зубалій, О. І. Остапенко, Б. Б. Шаповалов. Фізичне виховання в рідній школі. 2016. № 6. С. 33–35.
10. Мисак Б. П. Формування військово-патріотичної готовності учнівської молоді до захисту Вітчизни. Автореф. дис. канд. пед. наук. Терноп. нац. пед. ун-т імені В. Гнатюка. Тернопіль, 2010. 24 с.
12. Мотика С. М. Виховання патріотизму учнівської молоді в умовах військового ліцею. Дис. канд. пед. наук. Інститут проблем виховання НАПН України. Київ, 2019. 220 с.

13. Ягупов В. В. *Педагогіка: навчальний посібник*. Київ: Либідь, 2002. 559 с.
14. Echevarria Antulio J. *Operating in the Gray Zone: An Alternative Paradigm for US Military Strategy* 2016, [s. 1.]: US Army War College. Internet resource: <https://apps.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/1013691.pdf>.
15. Miskimmon A., O'Loughlin B., Roselle L. *Strategic Narratives: Communication Power and the New World Order*. 2013. Internet resource: http://www.rulac.org/assets/downloads/ILA_report_armed_conflict_2013.pdf

References

1. Bekh, I. D. (2012). *Osobystist u prostori dukhovnoho rozvytku* [Personality in the space of spiritual development]. Kyiv: Akademydav.
2. Baka, M. M., & Korzh, V. P. (2004). *Fizychne i viiskovo-patriotychne vykhovannia molodi* [Physical and military-patriotic education of youth]. Kyiv: Poshuk.-vyd. ahentstvo «Knyha pamiaty Ukrainy».
3. Binetskyi, O. D., Ostapenko, O.I., Kasich, N. P. (2021). Viiskovo-patriotychne vykhovannia uchniv zakladiv zahalnoi-serednoi osvity v umovakh informatsiinoi viiny [Military-patriotic education of students of general secondary education in the information war]. *Actual trends of modern scientific research: Conference Proceeding* (pp. 279-285). (Munich, Germany, April 11-13).
4. Zubalii, M., Ivashkovskiy, V. Ostapenko, O. Tymchuk, M. Shapovalov, B. Dikhtiarenko, Z., & Bilotserkivets, I. (2016). *Viiskovo-patriotychne vykhovannia uchniv u pozaklasnii roboti* [Military-patriotic education of students in extracurricular activities]. Kyiv: PALYVODA A. V.
5. Kyrychenko, O. (2006). *Vykhovannia starshoklasnykiv na viiskovo-kozatskykh tradytsiiakh u protsesi dopryzovnoi pidhotovky* [Education of high school students in the Military-Cossack traditions in the process of pre-conscription training]. (Dissertation Abstract, Kherson).
6. Kolomoiets, H. A. (2021). *Patriotychne vykhovannia starshykh pidlitkiv u protsesi viiskovo-sportyvnykh ihor* [Patriotic education of older adolescents in the process of military and sports games]. (PhD dissertation, Kyiv).
7. Kolomoiets, H. A., Rebryna, A. A., & Derevianko, V. V. (2015). *Navchalna prohramu fakultatyvu, kursu za vyborom, hurtka «Patriotychni viiskovo-sportyvni ihry»* [Educational program of elective course «Patriotic Military and Sports Games»]. Kyiv.
8. Zubalii, M. D., Ostapenko, O. I., & Shapovalov, B. B. (2016). Kontseptualni zasady reformuvannia viiskovo-patriotychnoho vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi Ukrainy [Conceptual principles of reforming the military-patriotic education of children and students in Ukraine]. *Fizychne vykhovannia v ridnii shkoli*, 6, 33–35.
10. Mysak, B. P. (2010). *Formuvannia viiskovo-patriotychnoi hotovnosti uchnivskoi molodi do zakhystu Vitshyzny* [Formation of military-patriotic readiness of students to defend the Homeland]. (Dissertation Abstract, Ternopil).
12. Motyka, S. M. (2019). *Vykhovannia patriotyzmu uchnivskoi molodi v umovakh viiskovoho litseiu* [Education of patriotism of student youth in the conditions of military lyceum]. (PhD dissertation, Kyiv).
13. Yahupov, V. V. (2002). *Pedahohika* [Pedagogy]. Kyiv: Lybid.
14. Echevarria, A. J. (2016). *Operating in the Gray Zone: An alternative paradigm for US Military Strategy US*. Retrieved from <https://apps.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/1013691.pdf>
15. Miskimmon A., O'Loughlin, B., & Roselle, L. (2013). *Strategic narratives: Communication Power and the New World Order*. Retrieved from http://www.rulac.org/assets/downloads/ILA_report_armed_conflict_2013.pdf

Dmytro Binetsky,
PhD in Pedagogy,
Institute of Problems on Education of the NAES of Ukraine,
Kyiv

Natalia Kasich,
PhD in Pedagogy, Senior Researcher,
Institute of Problems on Education of the NAES of Ukraine,
Kyiv

THE STATE OF MILITARY-PATRIOTIC EDUCATION OF YOUNG ADOLESCENTS IN THE PROCESS OF SPORTS AND GAME ACTIVITIES: ANALYSIS OF RESEARCH RESULTS

Abstract. *The article is devoted to the topical problem of military-patriotic education of young adolescents in the process of sports and play activities in order to use the educational potential of military sports games in the educational process in physical education and extracurricular activities of general secondary education.*

Based on the analysis of psychological, sociological and pedagogical literature, as well as modern concepts, programs, generalization and systematization of advanced pedagogical experience, the essence of the concept of “military-patriotic education of young adolescents in the process of sports and games activity” was determined is a purposeful activity that involves the introduction of forms and methods of military-patriotic education, which are used in military sports games to implement effective educational influences on younger adolescents in order to develop patriotic consciousness, love for the Homeland, readiness to defend it.

With the help of criteria (cognitive, emotional-value, motivational, activity-practical) and diagnostic methods (interviews, questionnaires and testing of younger adolescents) high, medium and low levels of military-patriotic education of younger adolescents were revealed).

Comparison of the obtained results with scientific achievements concerning certain aspects of military-patriotic education of younger adolescents in the process of military sports games revealed that the presented research confirms and expands the results of scientific research mentioned in the article.

The scientific novelty of the researched problem is that for the first time the problem of military-patriotic education of younger adolescents in the process of sports and game activity is investigated.

Key words: *military-patriotic education, younger adolescents, sports and game activity, military-sports games, forms, methods, criteria, indicators, levels, educational process, potential.*

Стаття надійшла до редакції 30.08.2021.
Стаття прийнята до публікації 29.09.2021.